

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din, za naročnike v inozemstvu 40.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako pet-til-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 Din.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne pet-til-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrščenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba člansku naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.**

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Predlogi iz pokrajin na II. državni učit. skupščini v Sarajevu, z dne 20., 21., 22. septembra t. l.

Najvažnejši del državnih učiteljskih skupščin smatramo lahko poleg pragmatičnih razprav tudi predloge, ki jih predlože skupščini posamezna poverjeništva.

Posebno važni so ti predlogi za notranjo konsolidacijo naše organizacije, pa tudi šolstva, učiteljstva in splošno prosvete v državi, ker nam izražajo zahteve učiteljstva iz pokrajin in so direktivni centrali za usmerjenje stanovske in prosvetne politike s strani organizacije. Ti predlogi so najširši izraz smeri, ki jo zahteva učiteljstvo cele države od UJU.

Zal nam predlogi in sklepi do danes niso bili na razpolago tako, kakor smo jih mi želeli priobčiti, zato jih prinašamo šele danes, a zato po originalnem zapisniku, kakor so bili predloženi in sprejeti.

Stališče hrvatskega učiteljstva k načrtu šolskega zakona.

Poverjeništvo UJU Zagreb predlaže zaključke I. skupštine poverjeništva UJU Zagreb od 5. avgusta 1922. u stvari izmjena o »Načrtu zakona o osnovnim školama u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca po redakciji Glavnoga Prosvetnoga Savjeta i prosvjetnih delegata iz pokrajine«. Zaključki ovih stvorani su u raspravi na osnovu prijedloga kotarskih (sreskih) učiteljskih društava Hrvatske i Slavonije u sastavu Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva.

Sklep: Jednoglasično zaključene sve tačno raspravljene predložene izmjene — s nekoliko dopuna ili preinaka — prihvatiti kao predlog glavnoj skupštini.

Predlog je potpisan po poverjeniku Josipu Šakoviću i tajniku Antunu Tunklu.

Predlozi poverjeništva UJU Sarajeva. potpisani po poverjeniku Risti Sušiću i tajniku u. z. nečitljiva potpisa:

Zakon o penziji vdov in sirot.

1. Zakon o penzijama učiteljskih udovica i siročadi, koji vrijedi za Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu, da se protegne na cijelu kraljevinu.

Poročene učiteljice.

2. Udate učiteljice da se u dodacima izjednače s ostalim svojim drugovima, t. j. da dobiju potpune dodatke.

Srbski šolski zakon iz l. 1904.

3. Zakon o narodnim osnovnim školama od god. 1904., koji vrijedi za Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu, da se protegne na cijelu kraljevinu.

Všetnje službenih let po vojni prizadetim učiteljima.

4. Učiteljima iz cijele kraljevine, koji su svršili nauke 1914. godine, pa usljed rata ma s kojih razloga izgubili godne službovanja, da se te godine uračunaju u službu — izuzev vrijeme vojne obaveze, kako je to učinjeno u Srbiji i Crnoj Gori. (Je zadeva že ugodno v istem smislu rešena in smo v zadnji št. Uč. tov. objavili oba zakona.)

Prosvetna politika v Bosni in Hercegovini.

5. Prosvjetnoj politici u Bosni i Hercegovini da se posveti veća pažnja od strane državnih vlasti a naročito da se poveća broj škola i muških učiteljskih lica, te da se ukinu prekodnevna nastava.

Versko čtivo v berilih.

6. Da se pri sastavljanju novih udružbenika pazi, da se u njih unesu samo ona vjerska pitanja koja su zajednička za sve naše vjere.

Sklepi: Svi prijedlozi osim pod 3. jednoglasično su prihvaćeni za skupštinu; 3. zahtjev 5. prijedloga neprovediv.

3. prijedlog odbijen sa pet glasova proti jednoga s razloga, što bi se raspravljajem ovoga prijedloga ništio rad za donošenje novoga jedinstvenoga školskoga zakona koji rad je već napola svršen.

Član odbora Nikola St. Jovanović iz Bjelane zastupat će na skupštini svoje odvojeno mišljenje za prijedlog III.

Poverjeništvo UJU — Ljubljana stavlja prijedloge potpisane po poverjeniku

Luki Jelencu i tajniku Rudolfu Dostalu:

1. Izmjene i dodaci pravilima UJU. (Predlog za izmjenbu smo svojedobno u celoti objavili v Uč. tov.)

2. U službenoj pragmatiki državnih činovnika da se prihvate sahtjevi učiteljstva građanskih škola i škola za gluvo-njemu i slijepu djecu u Sloveniji u pogledu uvrštenja ovih učitelja, koji imaju strukovni ispit, u jednu činovničku kategoriju više od osnovnoga učiteljstva ili da se ovim učiteljima dađe za 30 od sto veća plata, uračuniva u napredovanje i mirovinu. Ovo se opravdava i težim radovima tim školama. (Predlog je bil objavljen v celoti v Uč. tov.)

Zahteva enega uradnika - učitelja iz Slovenije v ministarstvu prosvete.

3. U ministarstvo prosvjete da se postave referenti iz svih školskih oblasti, naročito s obzirom na posebne školske prilike u dosadanjim pokrajinama. (Ta predlog je netočen v zapisniku, priobčen je bil v celoti v Uč. tov.)

Delno ukinjenje prosvetnoga proračuna za Sloveniju.

4. Da glavni odbor UJU zatraži od ministra prosvjete, da se ukinu te stavke u prosvjetnom proračunu za Sloveniju u iznosu 30 milijuna dinara, a koje su bile do sad za pokriće posebnih tamošnjih škola i upraviteljskih doplataka, nanovo u proračun unesu, i to tim prije što uklanjanje tih stavki za Sloveniju nije u skladu s budžetom odobrenim po Narodnoj Skupštini.

Sklepi: prijedlog 1. otputiti glavnom odboru na riješenje; prijedloge 2., 3. i 4. jednoglasično prihvatiti pred skupštinu; u prijedlogu 2. zahtjev, da se učiteljstvu gluho-nijemih i slijepih škola službovno vrijeme računa kao učiteljstvu na težinu eksponiranim mjestima, odbiti kao neopravdan.

Nagrade učit. v Dalmaciji za pouk analfabetov.

Prijedlog Aleksandra Devčića, poverjenika UJU iz Splita prihvaćen u stvari zahtjeva za podijeljenje nekoliko stipendija za obrazovanje učitelja iz zagorskih krajeva Dalmacije, gdje je nedovoljan broj škola. Prijedlog o isplati, uplata u penziji

fond siročadi umrlih učitelja i učiteljica stvarno nemoguć. Ostali prijedlozi uzeti u obzir kod drugih predlagača.

Pravna uređitev prosvetnih razmer.

Prijedlog okružnoga učiteljskoga društva UJU u Travniku o školskim podvornicima, proširenju škola i premeštanju učitelja riješit će se novim školskim zakonom, a za sada ova pitanja spadaju u kompetenciju pokrajinske uprave za Bosnu i Hercegovinu.

Učni načrti.

Prijedlog o izrađivanju nastavnoga plana provodi se i bit će proveden redovnim putem.

Prijedlog o učestvovanju učiteljstva u t. zv. sitnom radu u narodu da se preporuča pred skupštinu.

Prijedlozi učiteljskoga društva sreza apatinskoga već uzeti u obzir.

Zakon o »obči uprav.« države in prosvetna uređitev države.

Prijedlog člana UJU Žike Radosavljevića iz Beograda o odnosu zakona o općoj upravi zemlje prema položaju škole i učiteljstva bespredmetan je onim danom, kad novi školski zakon stupi na snagu, jer će taj zakon — prema prihvaćenom nacrtu — učiniti školu potpuno nezavisnom. Jednoglasično se prihvaća mišljenje izvjestitelja.

Ureditev položaja egzarihijskih učiteljev.

Prijedlog Sime Simića, delegata učiteljskoga zbora iz Debra, o regulisanju položaja egzarihijskih učitelja da se predloži ministru prosvjete putem glavnoga odbora na nadležno riješenje.

Predlog o rekviziciji za pasivne kraje.

Prijedlog Jurja Mravince, delegata ličkoga učiteljskog društva, o zahtjevu za rekviziciju žitarica i drugih životnih namirnica za prehranu krajeva, kojima prijete glad, ne spada u kompetenciju UJU, ali se jednoglasično zaključuje predložiti skupštini, da putem javnosti apelira na državne faktore i privatnu inicijativu, da se u interesu održanja našega naroda i

LISTEK.

Andrej Rape.

(Ob 50 letnici njegovega rojstva.)

Andrej Rapè, okrajni šolski nadzornik za ljubljansko okolico, praznuje dne 30. novembra t. l. petdesetletnico svojega rojstva. Rapè je s svojim vztrajnim in požrtvovalnim delom potegnil tako globoko brazdo na našem šolskem polju, da je dolžnost našega glasila, da se spominja tega rojstnega jubileja, ki vzbuja čuvstva odkrite hvalečnosti v srcu vseh, ki so deležni uspehov neumornega dela našega prijatelja in tovariša Andreja.

Rojen je bil Andrej Rapè v Rafolčah pri Lukovici dne 30. novembra 1872. l. Maturiral je na ljubljanskem učiteljskem l. 1894. Njegova prva služba je bila v Zalemlogu; stalno mesto je dobil v Olševku pri Kranju in od tu je bil na imenovan l. 1903 kot nadučitelj v Smledniku in l. 1908 je na prišel na III. m. deško osnovno šolo v Ljubljani, danes je pa zelo čislani in spoštovan okrajni šolski nadzornik za ljub-

ljansko okolico. Na to mesto ga je dvignila njegova sposobnost in izredna marljivost v šoli in izven šole. Takoj v prvih letih svojega učiteljstva je stopil pred slovensko publiko s pesniškimi in pripovednimi prispevki v »Vrtcu« in »Zvončku«. Zelo marljiv sotrudnik je bil tudi »Domačemu Ognjišču« in »Naši Bodočnosti«. Temu listu je bil tudi eno leto urednik in lahko povdarjamo: najboljši urednik, ker je kot izkušen učitelj in vzgojitelj natančno razumel smer in potrebe listu, ki je bil namenjen šolodrasli mladini. Poleg tega je pridno zalagal s članki pedagoške vsebine tudi »Popotnika« in »Učiteljskega Tovariša«. Rapetova delavnost se je gibala in se giblje vedno z najboljšim smotrom pred očmi: z vsemi najboljšimi silami koristiti slovenskemu šolstvu, učiteljstvu in narodu. Pa tudi kot okrajni šolski nadzornik opravlja svoje delo tako točno in vestno, da ga čista prijatelji in da mu neprijatelji ne more do živga.

Z Rapetovim imenom je najtesneje združena naša mladinska književ-

nost. Pod naslovom »Mladina« je izdalo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« sedem Rapetovih mladinskih knjiž. ki jih vse mladina s pridom in veseljem prebira. Njegov »Dane«, ki ga je izdala naša bivša Zaveza, je dobil prvo darilo. Skratka: Rapè je v pravem pomenu besede rojen mladinski pisatelj; v zgodovini naše mladinske književnosti mu ostane zagotovljeno častno mesto. Svoje pedagoško in didaktičko znanje je pokazal tudi pri sestavljanju »Šolskega lista« in »Četrtega berila«. Rapetovo delo na šolskem in narodnem polju je zgled in vzor šolskega in izvenšolskega dela naprednega slovenskega učitelja. Iz src vseh, ki svojega Andreja poznamo in cenimo, se razlega ob petdesetletnici njegovega rojstva enodušni klic: Krepko naprej do novega jubileja! Naj ga spremlja ista »volja neubita« tudi v bodočnosti!

Pristopite k

„Jugoslovanski Matici!“

FR. SUHER:

O pomenu risanja.

II. Risanje duševnovzgojni predmet.

a) Snovanje predstav.

1. Zgled: Iz naravoslovne ure je znan učenec »hrošč«. Pa če bi moral natančno navesti njegove dele, ne ve marsičesa, niti ne, koliko tarznih členov ima na nogi. Pri praktičnem nastopu trdi gojenec, da ima čebela želo v glavi. Ako bi moral učenec risati hrošča in ako bi se pripravljaj gojenec (gojenka) risaje, tedaj bi bil vsak primoran, predmet ogledati natančno, in na jasnem bi si bil o teh narisanih rečeh.

2. Zgled: Oblike lista si šele ogledamo do bro, ako ga rišemo.

3. Zgled: Oro —, hidrografija in topografija ter njihovo razmerje v deželi si šele predložimo nazorno, ako narišemo zemljevid.

4. Zgled: Pojm kvadrata, romba, kakega geometričnega telesa se razjasni, ako vse to rišemo.

5. Zgled: Pokrajino bomo znali popisati do bro, ako smo jo prej risali ali slikali.

6. Zgled: Kolikokrat gledaš na svojo žepno uro; pa ni gotovo, da veš, kaka je na njej številka štiri ali šest. (Znan dovptil)